

Sådan får nordiske lande indvandrere i arbejde

Altinget (DK) den 29 maj 2019

Der er stadig udfordringer med at få flere indvandrere i arbejde. Det gælder især lavt kvalificerede flygtninge og familieindvandrere.

Forbedret integration kræver – ifølge en ny rapport, som samler erfaringer fra hele Norden – indsats på mange områder. Disse kan omfatte uddannelse, arbejdsmarkedsprogrammer, sociale ydelsesordninger og endda lønpolitik.

To tredjedele af befolkningstilvæksten i de nordiske lande kommer fra indvandring.

Normalt klarer Norden sig godt i internationale sammenligninger, men måler man på, hvor gode vi er til at få oversøiske indvandrere i arbejde, er vi desværre dårligere end gennemsnittet i OECD, når det gælder forskellen i beskæftigelsesgrad mellem indenlandske og udenlandske fødte.

Så hvad kan man gøre ved det? Det har vi på vegne af Nordisk Ministerråd undersøgt med hjælp fra tolv ledende nordiske eksperter. Resultaterne er præsenteret i en ny rapport, 'Integrating Immigrants into the Nordic Labour Markets', der lanceres 29. maj i Oslo og samler forskning fra hele Norden.

Sverige har den største gruppe af ikkevestlige indvandrere, de højeste minimumslønninger i forhold til den gennemsnitlige løn i økonomien og den største forskel i beskæftigelsesniveau mellem indvandrere og ikkeindvandrere, så det er måske der, der er behov for de største reformer.

I Norge øges indvandreres arbejdsandel de første år efter ankomst, men siden falder den igen. Det kunne pege på udfordringer i forhold til landets generøse sociale ydelser.

Danmark har langt de mest vidtgående tiltag i forhold til at differentiere ydelser til forskellige grupper. Finland har den laveste andel af indvandrere i Norden, men også det laveste beskæftigelsesniveau. Alt i alt et broget billede med mange muligheder for gensidig læring og udvikling af best practice.

Rapportens første indsigt er, at det handler om kompetenceniveauer. Beherskelse af det lokale sprog er absolut centralt. Sammenligner man folk med samme færdigheder, udjævnes forskellene i beskæftigelse mellem indvandrere og ikkeindvandrere næsten helt.

Regelmæssig undervisning synes at give særligt gode arbejdsmarkedsresultater for kvindelige flygtninge eller indvandrere på lang sigt.

En gruppe, der bør prioriteres, er unge, der er ankommet i deres teenageår: De bør gives understøttelse på deres eget modersmål og tilbydes mere ferieuddannelse. Da indvandrerbørn er stærkt underrepræsenterede i gymnasiet – en uddannelse, der generelt efterfølgende giver gode resultater på arbejdsmarkedet – skal der gøres en indsats for at øge søgningen dertil.

Forskningen viser, at det mest effektive program til at komme i arbejde, er subsidieret beskæftigelse i den private sektor. Sådanne ordninger eksisterer i alle de nordiske lande, men anvendes hovedsageligt i Sverige.

De øvrige nordiske lande kan sandsynligvis være tjent med at bruge beskæftigelsesstøtte betydeligt mere, end de gør i dag.

Det kræver ikke kun større budgetter, men også bedre information om tilgængelige programmer. Det bør også gøres lettere for virksomhederne at tage imod nye medarbejdere. Eksempler kunne være at øge mulighederne for prøveperioder eller at arbejdsgivernes ansvar er pålagt arbejdsmarkedsmyndighederne eller private jobcentre.

I Danmark er der en stærk differentiering af sociale ydelser i henhold til opholdstid i landet. Sådanne lavere ydelser synes at bidrage til højere beskæftigelse, men samtidig betyder det øgede indkomstforskelle mellem indenlandsk og udenlandsk fødte.

Et alternativ til ændringer i tilskudsniveauet er strengere aktiveringskrav til sociale ydelser. Forskningen understøtter, at sådanne krav også øger beskæftigelsen.

Samtlige af de nordiske lande har internationalt høje minimumslønninger. Det har ført til få lavtuddannede job, der kan være et springbræt til arbejdsmarkedet, ikke mindst for lavtuddannede indvandrere.

Et forslag i rapporten er, at parterne på arbejdsmarkedet skal forhandle nye jobformer, hvor mindstelønnen er lavere end i dag, mens medarbejderne på samme tid tilbydes generøse uddannelsesmuligheder og offentlige tilskud til at holde de disponible indkomster oppe.

Den overordnede konklusion er, at der er mange tiltag, der kan forbedre indvandrernes integration på arbejdsmarkedet, men at hver enkelt indsats synes at have begrænsede virkninger. Det er et stærkt argument for at kombinere forskellige politikker. Forskellige tiltag bør ikke ses som alternativer, men som supplement.

Det er også indlysende, at kendskabet til de mange indsatser er for dårlig.

Der er næsten ingen undersøgelser af, hvilken type sprogundervisning der fungerer bedst. Vi ved for lidt om, hvad forskellige uddannelses- og arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger koster.

Derfor er det svært at kommentere omkostningseffektiviteten af forskellige indsatser. Her er der et stort behov for yderligere forskning.

Lars Calmfors
Nora Sánchez-Gassen
Kjell Nilsson